

ves', 'escorre's (un peix etc.) d'entre les mans', corresponen molt bé al sentit (i fins en la forma de prefixació d'EMUNGERE 'llevar els mocs'). En it. hi ha també *smungere* que és 'esgotar munyint'. Llavors EMULGÈRE 'munyir del tot' i EMUNGERE 'mocar, eixugar els mocs', es toquen de colzes, i així mateix MUNGERE 'munyir' i MUNGERE 'mocar' (mot antic en llatí si bé rar).

Munyir cat. pot significar 'pendre els diners, extorquir els recursos d'algu' (*AlcM* ho documenta en el nostre quatrecentista Turmeda),⁶ i en italià també té aquesta acc. (Petrocchi); allà *smungere* pot ser així mateix «levare l'umore, il vigore», de manera que el seu participi *smunto* es diu d'un home eixut, magre, ja des de mj. S. xv (Luigi Pulci). Però aquell ús pecuniari és tan antic com la més antiga literatura llatina, com sigui que *emunxi argento senes* figura en Terenci, en boca del paràsit Formiò (v. 682): el seu important comentarista Guglielmino el tradueix ni més ni menys per *smungere*, i en la versió de la F. B. Metge vaig decidir-me a traduir-ho per *munyir els diners als vells* (més aviat que per *afaitar-los-en* o *esmocar-los-els* que, donat el parlar semi-murriesc d'aqueixos esclaus, també haurien en rigor estat possibles).

I observem indicis que aqueix nus de mots entre *mulgere*, *mungere* i els derivats respectius ja apuntava en el llatí tardà: en el glossari de *CGL* III, 380.67 uns filòlegs llegeixen *demunxi* traduïnt el gr. *κατέψηξα* i altres *demulsi*, però és el cas que el verb *καταψηχω* és «racler, gratter», i en altres glosses apareix usat per vertir *demulceo* (*CGL* VI, 322). Assenyalem també el roms. *zmulge*, que tot i tenir *l*, correspon al sentit de EMUNGERE i no pas al de MULGERE, puix que significa 'arrancar'.

Havent-hi hagut aquesta barrija-barreja des d'algun moment del llatí tardà, és com ens expliquem, millor que mai, el curiós entremiscament de formes romàniques que hem establert més amunt.

DERIV.: *Munyidera* 'après' a Cardós i Vall Ferrera (1932-4). Mentre que més a Ponent tenim *-dor*: *Font dez Muñidós* Alt Flamicell (Pobellà, 1957); *el mojidó*, cim considerable damunt pasturatges, a Castrossit; Serra de l'*Amunydó(r)* a Cambrils d'Odèn; *Els Muidó(r)s*, sengles serrats a St. Orenç i a Alins d'Isàvena; *muidor* 'après', com a apel·latiu ja antic, cap a Vachicallent, ja en vells docs. del *Lucero* de Benasc; el *Muydor* de *Piéntens* en un doc. de 1602 llegit a casa la Vila de Plan de Gistau (cf. aranes *pinta* 'tel de la llet'?).

Com a nom d'agent *munyidor* era 'petit explotador polític', en el parlar dels demòcrates barcelonins: «En Moret -- va voler servir la monarquia -- ara se'l treuen del davant, prenent peu d'una protesta de *munyidors* de barri; si hagués empunyat la bandera de reformes democràtiques, s'hauria pogut ben riure dels *munyidors* electorals --». En Canalejas arriba al Govern precedit del tumult dels *munyidors* electorals, que volen disposar, per conducte de l'alcalde, de les credencials de tres pessetes, «la clientela de pinxos, i *munyidors* es refà descaradament: aquest vergonyós sistema electoral de les actes en blanc --», Coromines («El Poble Cat.», 10-II i 22-II-1910). D'altra banda val. *mo-*

nyior o *munyidor* «el conreador de les palmeres, llaurador molt especialitzat i molt àgil, que exposa la seua vida en l'ascensió al cim de les palmeres», Elx (BSCC XVII, 283).

«*Oliva munyida*: olea stríctiva» de «*munyir olives*: stringo», Busa-N. 1507 (D-VII-3).

Esmunyir: encara que n'hem establert supra l'antiguitat, no el tenim documentat fins al S. XVIII: «tota persona <que> prenga olivas de terra --- pac de ban sinc sous; si las fa caure o *esmuny*, pac deu sous», doc. de 1752, tarr. (Daniel Recasens, *La Secuita*, p. 69); en lèxics només des de Belv. «*esmunyir-se* relliscar, *escurri-se*, *deslizarse*; escapar, fugir, anar-se'n, *descabullir-se*; desllorigar-se, *desconcertarse*, *desgovernarse*; *esmunyit*: escurrid --»; DAG. a Berg.: «*esmunyir*: arrencar les fulles de l'arbre»; StJDespí i Reus: «collir l'oliva o fer-la caure; *esmunyir-se*: escabullir-se, deslitzar-se; ex. les *anguiles s'esmunyen d'entre les mans*; en val. «*esmunyir*: escurrir: delezarse una cosa com suma facilidad, escapándose o resvalándose de las manos: una anguila me s'ha *esmunyit*», Carles Rós (1764, p. 284); confirmat per Sanelo (II, 149v1); «l'*esmunyir* cogula, el desflorir de les flors ---», Griera (*Sant Hilari*, BDLC VII, 145).

Ja molt usat per Verdaguer el 1867: «Així sens adonar-me'n mes hores s *esmunyian* / en quietut placèvol ---», *Atl.* I, 54a (vers eliminat en la versió de 1877); «Alcides --- / verdejant l'atlàntica planície ovira lluny, / y 'ls hordis rossejar-hi y esgroguehida xeixa, / com pèlac d'or, que entre arbres y rebollam s'*esmuny*», *Atl.* II, 11d (1867 i 1877); «Per dar primer a Hesperis socors, al arrapar-s'hi, / del dors atlètic d'Hèrcules la pren, y a reculons, / al veure-la tan bella, fogós per abassar-s'hi, / deixa *esmunyir* la antena, que roda ab l'hèroe al fons», *Atl.* VIII, 21d; «mes polsa, dins la barca, les cordes d'una lira, / y los mandrons y fones s'*esmunyen* de llurs mans, / y oferint-li llurs brassos de ferro per cadira, / vora un claper lo duhen, sepulcre de gegants», *Atl.* x, 48b. «Les mans del rabadà s'*esmunyiren* des dels ulls de la Teresa fins a sa cintura», Pons Mass. (*Trascant* p. l. S., 10); «aquest s'*esmuny* a lloure per l'espessura», Costa i Ll. (*De l'Agre de la Terra*, 118); «el murmuri dels xaragalls *esmunyint-se* sota l'herba», Massó T., *Croquis Pir.*, 7; «les cabelleres --- s'*esmunyen* entre els pits marmoris», Alomar (*La Columna de Foc*, 201).

Entre les accs. especials em limito a cridar l'atenció cap a la d'ensulsiar-se, esllavissar-se' que té en el Maestrat, per la seva íntima connexió amb EMUNGERE: «se va *zmuñi* un tros de terra i ara en diuen la *zmuñida* del riu de Montlleó», Benassal; «li diuen la *Roca trenkà* perquè z *ba zmuñi*, i ara tot allò és ple de bollos» ['còdols'] Xodos; «tot aquell terrenno s a *zmuñit*» Benafigos. *Esmunyida* 'ensulsiada': «una solside vol dir una *zmuñida* de terra» Coves de Vinromà; damunt Benafigos hi ha «la *zmuñida* de la Morrandà». A Vistabella, però, ho redueixen (no sé si per via fonètica) a *munyit*, -ida: «El Cantalar del Pont són unes *muñides* que hi ha» (1961).

A Múrcia s'usa *esmuñir* «coger a mano el fruto del